

Leonard

Frank:

Vindt, wat

niet vreemd

is,

bevreemdend

Leonard Frank is een van degenen die indertijd gesolliciteerd hebben naar een aandeel van de Amsterdamse toneelsubsidiepot. Zijn aanvraag is positief beoordeeld, ook door de Raad voor de Kunst, die vond dat „de heer Frank de kans, nu eens te werken met een eigen gezelschap, niet onthouden (mag) worden“.

Vandaar dat we binnenkort de oprichting kunnen verwachten van de toneelgroep „Baal“, een naam die menige scherpgelepen toneelcriticus verheugd in de handen zal doen wriven: „Balen van Baal“. Maar de naam is niet bedacht om deze randfiguren van de toneelwereld terwille te zijn.

De groep is genoemd naar de eerste productie die op het repertoire genomen zal worden: Brechts eerste toneelstuk, Baal, een in de stijl van het expressionisme geschreven debuut, van geheel andere aard dan die werken waardoor Brecht zijn grote bekendheid heeft verworven.

Circa half oktober zullen de dames Marjon Brandsma, Kitty Courbois en Els-Ingborg Smits, en de heren

Hans Dagelet, Carol van Herwijnen en Rudolf Lucieer Baal in première brengen.

— Waarom Baal?

Omdat de mentaliteit van het stuk me aantrekt: Baal zet alle waarden op hun kop, stoort zich niet aan de konventie, aan de seksuele moraal, aan de religieuze moraal. Je moet het natuurlijk niet expressionistisch gaan doen. Je moet weten wat ermee bedoeld wordt, en daaruit komt dan de vorm. Het gaat over de herwaardering en de ontmaskering van zeden, moraal en gewoonten. De manier waarop Baal ertegenaan gaat, vind ik wel een nieuwe manier. Mijn hoop is erop gebaseerd dat er weer wat lucht komt tussen wat gewoon is en wat er werkelijk aan de hand is. Een citaat uit *Die Ausnahme und die Regel* van Brecht kun je als mijn credo beschouwen: *Vind, wat niet vreemd is, bevreemdend.*

Vind, wat gewoon is, onverklaarbaar. Wees verbaasd over het gangbare. Herken als misbruik wat regel is.

En waar u het misbruik herkend hebt, verbeter!

Baal heeft een aantal aantrekkelijke kanten, vooral omdat hij met zijn geniaal dichterschap veel uitvoert.

— Is Baal voor jou positief?

Omdat hij voor ons negatief is, kan de werking positief, inspirerend tot nadenken zijn.

— Wil je de mensen een richting geven, wanneer je ze inspireert tot nadenken?

Ik wil onrechtvaardigheden, vastgelopen verhoudingen, onderdog-situaties signaleren, me bemoeien met de slechtheid in Nederland. Misschien is daar wel een richting in te vinden, maar geen bepaalde politieke richting. Wat eruit komt kan in het ene geval heel concreet zijn, en in het andere abstract.

Overigens gaan we Baal wel bewerken: de constructie van het stuk is zwak. Gerrit Kouwenaar vertaalt de poëtische dingen, de liedjes en zo. Met Willem Wilmink ga ik de dialogen en de monologen nader bekijken en comprimeren.

Willem Breuker maakt de muziek. Wat overblijft wil ik als scenisch materiaal ter beschikking stellen op de repetities. Het kan dus nog allemaal heel anders worden.

Tijdens onze repetities in het algemeen willen we ons meer bezighouden met ideeën dan met stukken.

— Hoe moet het toneel volgens jou functioneren?

Op het ogenblik functioneert het nauwelijks. Je moet de functie per voorstelling zien te verkrijgen. Ik ga uit van de onvanzelfsprekendheid van het toneel. Het is niet vanzelfsprekend dat het toneel om het toneel een functie zou hebben. Maar wat je als functie zou moeten gaan invullen, dat is voor mij een beetje de vraag.

In Engeland en de D.D.R. word ik getroffen door de mentaliteit waarmee de acteurs op het toneel staan. Van het begin tot het einde laten ze zien dat ze spelen, ze zijn openhartig. Ze hebben een soort openheid tegenover het publiek, ze spelen omdat er mensen in de zaal zitten. In Nederland gedogen we dat er publiek bij zit. Elders is het veel commerciëler, veel eerlijker. De acteur moet zich als levend mens ten opzichte van zijn publiek presenteren.

— Waarom wil je met een vaste groep werken?

Omdat ik vond dat er een eind moest komen aan mijn free-lance, ad hoc-werk. Ik schoot als regisseur niet op en in een continue samenwerking kun je met de acteurs verder komen.

— Wat ga je na Baal doen?

We willen met Gerben Hellinga een soort workshop gaan doen, die zich uiteindelijk moet ontladen in een productie, met als uitgangspunt een verhaal van Edgar Allen Poe. Verder is er een plan om middelen te ontfangen aan het vooroorlogse tijdschrift *Het Leven* en die samen te

laten smelten met *Tegels Lichten* van Hoffland. Ik hoop daaraan te werken met Hoffland, Judith Herzberg en Willem Wilmink. Verder eventueel het stuk van Topor *Jojo viert zijn verjaardag*. En iets over de koude oorlog, eventueel naar Nekrassov van Sartre.

— Op grond waarvan heb je de mensen gekozen?

Op grond van het feit dat ik vind dat ze goed toneel kunnen spelen en dat is voor mij dan, dat ze iets doen met dat toneelspele, dat ze zich niet verstoppen.

— Hoe denk je over trainingen binnen de groep?

Het gezelschap stelt de acteurs middelen ter beschikking om trainingen te volgen. Ze moeten zelf maar uitzoeken welke en eventueel moeten ze er zelf aan bijbetalen. Er komen zes mensen met verschillende achtergronden bij elkaar, het is verkeerdt om die met éénzelfde training te confronteren.

Ik hoop dat door de samenwerking die dingen bij elkaar gaan komen. De acteurs vinden het fijn zo: ze willen wel trainen, maar 't is goed dat het open blijft.

— Hoe denk je over de mogelijkheid van een „acteurspool“?

Ik ben voor dat poolidee, als het genuanceerd wordt aangepakt, als er een openheid blijft bestaan, voor initiatieven op langere termijn. Een pool is goed op het moment dat je met een groep een jaar lang of een maand lang kunt werken!

— De juridische vorm van de toneelgroep Baal wordt een stichting. Waarom geen coöperatieve vereniging, zoals veel andere groepen?

Een coöperatieve vereniging moet organisch uit een groep ontstaan. De c.v. is kwalitatief beter, maar een stichting is zakelijk duidelijker, we moeten ernaar streven de stichting zo snel mogelijk om te zetten in een coöperatieve vereniging.

— Waar gaan jullie spelen?

Onze thuishaven wordt de concertzaal van Felix Meritis. Daar gaan we spelen; we gaan repeteren in een gebouw samen met The Family.

— Hoe zou het toneel in Nederland georganiseerd moeten zijn?

Er zouden permanent een hele hoop dingen ter beschikking moeten staan: ruimte, materiaal, geld. Die kant gaat het nu wel uit. De productiedwang moet nog wat genuanceerder toegepast worden dan nu. Ik krijg subsidie vooral omdat ik beloofd heb tweehonderd voorstellingen te maken. Die dwang daar ben ik een beetje afkerig van. Aan de andere kant is het maken van voorstellingen zeer gezond. Maar ik zou wel meer ruimte in het aantal voorstellingen willen zien. De toekomst van het toneel ligt in het kleine-zaalachtige. Ik geloof zelf niet in voorstellingen die langer dan twee uur duren.

Ruud Engelder